

Betoog: Publieke waarden in de digitale samenleving

Inleiding

Stel je een wereld voor waarin een paar bedrijven bepalen welke informatie je ziet, met wie je spreekt en welke keuzes je maakt. Die wereld is geen sciencefiction, het is de realiteit van vandaag. Grote platforms als Google, Meta en TikTok hebben enorme invloed op ons dagelijks leven. Maar hun verdienmodel staat vaak haaks op onze publieke waarden, zoals privacy, autonomie en democratische controle. De vraag is: hoe behouden we onze digitale vrijheid? Mijn stelling luidt: De Public Stack is noodzakelijk om publieke waarden te beschermen in een tijd waarin de platformeconomie steeds meer macht naar zich toetrekt.

Bescherming van publieke waarden

De eerste reden waarom de Public Stack noodzakelijk is, is dat publieke waarden nu onder druk staan. Marleen Stikker (2019) vertelt in *Het internet is stuk* dat technologie te belangrijk is om over te laten aan de markt. Platforms sturen ons gedrag met algoritmes die winstmaximalisatie boven transparantie of autonomie stellen. Denk bijvoorbeeld aan TikTok, dat gebruikers eindeloos laat scrollen om advertentie-inkomsten te vergroten. Deze mechanismen ondermijnen privacy en democratie. Ook uit onderzoek naar algoritmes en grondrechten blijkt dat algoritmes vaak leiden tot schendingen van het recht op privacy en risico's van discriminatie (Universiteit Utrecht, z.j., p. 53-65). Een Public Stack, opgebouwd uit open en transparante lagen van infrastructuur, software en toepassingen, kan ervoor zorgen dat publieke waarden al vanaf de basis ingebouwd worden. Zo ontstaat een digitale infrastructuur die burgers dient in plaats van aandeelhouders. Dit maakt duidelijk dat de Public Stack een realistisch antwoord biedt op de dreiging van de platformeconomie.

Alternatieven voor de platformeconomie

Een tweede reden is dat de Public Stack laat zien dat er wél alternatieven zijn. Bits of Freedom (z.d.) wijst erop dat grote techbedrijven afhankelijkheid creëren, terwijl open en publieke infrastructuren samenwerking en transparantie stimuleren. Voorbeelden zijn open-source software of privacyvriendelijke berichtenapps die niet draaien op datahandel. Dit bewijst dat het internet niet per se commercieel hoeft te zijn ingericht. De Public Stack biedt een kader waarin zulke alternatieven samenkomen en versterkt worden. Daarmee geeft het een positief perspectief: een digitaal ecosysteem waarin publieke waarden de norm zijn.

Platforms bieden gemak en innovatie

Critici zouden kunnen zeggen dat grote platforms juist gemak en innovatie brengen. Sociale media verbinden mensen wereldwijd en diensten als Google Maps maken ons dagelijks leven eenvoudiger. Bovendien investeren techgiganten miljarden in nieuwe technologieën

die burgers zelf niet zouden kunnen ontwikkelen. Dit lijkt een argument tegen de noodzaak van een Public Stack.

Gemak mag geen excuus zijn

Toch is dit argument onvoldoende overtuigend. Het klopt dat platforms gemak bieden, maar dit gemak komt tegen een hoge prijs. Onze persoonlijke gegevens worden verhandeld, en algoritmes kunnen maatschappelijke polarisatie versterken (Bits of Freedom, z.d.; Universiteit Utrecht, z.j., p. 53-65). Bovendien bewijst de groei van open-source alternatieven dat gebruiksvriendelijkheid prima gecombineerd kan worden met publieke waarden. Het is dus niet óf gemak óf publieke waarden, met de Public Stack kan het beide. Daarmee valt het tegenargument weg.

Slot

Onze digitale samenleving kan niet worden overgelaten aan een klein aantal bedrijven die hun winst belangrijker vinden dan onze rechten. De Public Stack is een noodzakelijk alternatief omdat het publieke waarden beschermt en laat zien dat het internet ook anders ingericht kan worden. Gemak mag geen excuus zijn om fundamentele waarden te verwaarlozen. Als we nu niet kiezen voor publieke waarden, verliezen we de zeggenschap over onze digitale toekomst.

Bronnenlijst

- Bits of Freedom. (z.d.). *Bits of Freedom: voor digitale burgerrechten en internetvrijheid*. Geraadpleegd op 25 september 2025, van [Bits of Freedom](#)
- Stikker, M. (2019). *Het internet is stuk: maar we kunnen het repareren*. De Correspondent.
- Universiteit Utrecht. (z.j.). *Algoritmes en grondrechten – Privacyrecht* (pp. 53–65).